

OPINIONS

DIVERSES

SOBRE JORNADA CONTINUADA

JORNADA SEGUIDA O PARTIDA.

Tothom sap la transcendència que han tengut i tenen les variables "espai" i "temps" (ambdues relacions) i el condicionament al model d'escola. Històricament hi ha una constant significativa: la de fixar un espai específic separat dels altres i amb unes característiques determinades; hi ha fins i tot escoles que consideren com a característica pròpia el total aïllament: escoles monacals, escoles elitistes, pensonats, etc., totes elles amb objectius diferents però, almenys amb dos de comuns:

1) No relacionar-se amb l'exterior per tal que aquest no "contamini" el projecte educatiu (cas de les escoles elitistes) o, al revés, que siguin els alumnes els qui no "pertorbin" la societat (alguns internats).

2) La total dedicació temporal (el projecte escolar és per a tot el dia). Però avui l'escola té molts reptaments pels canvis que es van produint a la societat. Entre d'altres, les alternatives que s'hi ofereixen són:

1) Relacionar escola i societat. Es diu que l'escola s'ha oblidat d'allò que passa al voltant, per això ha optat per:

a) Acostar la societat a l'escola a través dels mitjans audio-visuals (televisió, vídeo, cinema, etc.), tecnologia (informàtica), premsa, etc.

b) **Acostar l'escola a la societat:** sortides escolars, hort escolar, visites a museus, etc.

2) Escolaritzar la societat: Avui, com sabem, la Pedagogia Social va adquirint cada vegada més importància: universitats populars, centres cívics, animació socio-cultural, centres de dinàmica educativa, etc. Tots sabem que per als nins l'escola és sovint una obligació, encara que a vegades fins i tot pugui ésser divertida, per això el professorat té tantes dificultats per a motivar-los.

Aquestes línies precedents volen demostrar que és necessari canviar les variables "espai" i "temps", fer-les més flexibles, menys centralitzades, més autònomes: Per la construcció dels edificis escolars, pel disseny, la dotació, la distribució del mobiliari i material escolar se segueixen uns criteris centralitzats i aquí hi ha els exemples negatius: no solament en sentit estètic sinó en el de funcionalitat i idoneïtat pedagògica (p.e. no se n'han adonat que existeixen agrupaments flexibles, etc.). La frase "el continent condiciona el contingut" és comprovada quotidianament. Cada escola hauria de tenir més autonomia per organitzar el temps escolar. A l'actualitat destacam a nivell macroorganitzatiu dos elements temporals que estan regulats per disposicions centralistes: l'estructuració del sistema escolar en grans períodes: Ed. Pre-escolar, EGB, EEMM, etc. i la fixació de 220 dies lectius (art. 10 de la Llei General d'Educa-

ció). Ambdós aspectes poden ser contestats: Alguns creuen que s'hauria de canviar la distribució dels cursos als cicles actuals (p.e. incloure el tercer curs al Cicle Inicial i el sisè al Cicle Mitjà) i altres es demanen quines són les causes de la fixació dels 220 dies lectius, ¿per què no 180 o 200? Tots comprovam cada curs una paradoxa que apareix al calendari escolar: els dissabtes del curs són obligatoris per als mestres i voluntaris per als nins (la causa d'aquesta desraó és el poder comptabilitzar aquests 220 dies), fet que ocasiona qualche problema amb les APAs.

Entrant de ple al tema de la jornada seguida o partida direm que està relacionat, al meu entendre, amb allò que ja he dit. Si l'escola compleix una determinada funció, ha de tenir més autonomia que la que té fins ara. L'horari de 9 a 12 i de 3 a 5 és el normal, si bé els col·legis privats sense saber les raons, solen fer una hora més, per què? Les possibles causes de seguir aquest horari podrien ésser entre d'altres:

1) Tradicionalment s'ha seguit aquest i així continuam.

2) Permetre que els nins tinguin més descansos per millorar el rendiment i dosificar millor els esforços.

3) Els nins poden menjar amb els pares.

4) Els centres que tenen

menjador són una gran ajuda per als pares que treballen.

5) La majoria de treballadors tenen l'horari partit i l'escola també el segueix.

Es pot refutar immediatament aquestes raons d'aquesta manera:

a) La rutina ha estat sempre una constant al quefer escolar i és clar que avui són molts els esforços que els professors realitzen per sortir-se'n. L'horari normalment vigent s'estableix amb l'inici de l'obligatorietat de l'escola i en una economia eminentment agrícola, acabada la tasca escolar els nins ajudaven els pares en les feines agrícoles. A l'actualitat, l'economia segueix altres camins, la població és cada vegada més urbana i s'urbanitza (per desgràcia) la part rural.

b) Tots sabem que el cansament i l'avoriment dels nins estan molt relacionats amb l'organització i la bona utilització del model d'escola que s'ha elegit. El professorat diu que a les darreres hores del capvespre els al.lots estan més nerviosos, encara que a la majoria d'escoles es fan tallers.

c) És veritat que hi ha nins que poden menjar amb els pares perquè els horaris són compatibles, però a Ciutat hi ha nins que han de fer quatre viatges (alguns estan diàriament més de dues hores dins un autobús).

d) Les parelles treballadores tenen un problema de custòdia dels fills, però encara són pocs els centres estatals que tenen menjador; a més poden existir altres solucions.

e) Hi ha molts de funcionaris (estatals, de banca, de caixes, Telefònica, Ibèria, Gesa, etc.) que tenen jornada seguida.

f) Encara que es faci jornada seguida, l'escola no té perquè estar tancada.

Una alternativa a la jornada partida és la jornada única. A l'actua-

litat ja hi ha centres (de cada vegada més) que tenen aquest horari i ningú millor que els propis alumnes i professors ens podrien explicar els seus avantatges i desavantatges.

A cop d'ull, les raons objectives, entre altres de possibles, per elegir la realització de la tasca escolar seguint l'horari esmentat poden ser les següents:

1) Un adequat aprofitament de l'espai escolar, ja que pels horabaixes s'han de fer diverses activitats.

2) Hi ha una millor oportunitat per acostar l'escola a la societat, en el sentit de realitzar un munt d'activitats que amb el currículum oficial, molt carregat, no es poden fer perquè o no hi estan contemplades o no es disposa de temps per a dur-les a terme en profunditat.

3) Els alumnes aprenen a organitzar el temps lliure i a seleccionar d'acord amb el propi criteri, les activitats que diverses institucions li ofereixen.

4) Els alumnes disposen de temps per fer treballs complementaris (no "deberes"), assistència a qualche acte cívic del lloc on habiten, etc.

5) Els alumnes poden descansar més, jugar a les darreres hores de l'horabaixa: això no ho poden fer a l'actualitat, ja que molts duen treballs per a realitzar a ca seva.

6) Els professors tenen, si volen, més temps per poder assistir a seminaris, reunions, cursos de reciclatge, etc.

7) Algunes vegades, les reunions del Claustre es fan a la correguda perquè l'hora exclusiva no basta per tractar els punts de l'ordre del dia, d'aquesta manera s'hi poden dedicar un parell d'hores del capvespre amb més tranquil.litat (naturalment a costa del còmput global d'hores).

8) L'assistència conjunta i voluntària dels professors i alumnes a actes culturals i cívics que es facin

al capvespre es pot fer més assossegadament.

9) Es poden estalviar recursos de transport i menjador.

Naturalment, s'hi poden afegir més raons positives i també s'hi han d'incloure alguns inconvenients que es poden resoldre:

a) Les activitats que es facin al capvespre han de ser gratuïtes i voluntàries per a tots els alumnes. Hi ha ajuntaments que volen tenir més responsabilitats que la conservació i neteja de l'edifici escolar i volen contribuir a la planificació i a la subvenció d'activitats que ajudin a completar la formació dels nins; també hi ha associacions de pares que volen col.laborar a la realització d'aquestes tasques extraescolars. S'ha de prestar atenció als abusos i injustícies que es poden produir si les activitats no són gratuïtes.

b) Les escoles dels pobles petits tenen més dificultats per planificar activitats extraescolars per falta de mitjans de persones idònies.

En aquest cas, es poden cercar algunes d'aquestes solucions:

1) Ajuda del Ministeri a través de l'educació compensatòria.

2) Mancomunar-se amb altres escoles petites i també grans per tal que es puguin estalviar recursos i distribuir adequadament les persones que ajuden al desenvolupament de les activitats.

c) La planificació d'aquestes activitats ha de ser molt realista perquè s'hi poden produir descoratjaments. Els centres que volen acollir-se a la jornada seguida han de seguir les passes assenyalades a l'apartat de Legislació.

Gaspar Nicolau
Cap de Servei d'Inspecció d'EGB

CEAPA. CONFEDERACIÓ ESPANYOLA D'ASSOCIACIONS DE PARES D'ALUMNES.

EL DEBAT DE LA JORNADA CONTINUADA

Aquest document té com a objectiu subministrar a les APAs i les seves federacions un material que contribueixi a enriquir la reflexió i el debat sobre un tema d'especial interès i preocupació per als pares d'alumnes i que la CEAPA estudia en profunditat a partir de les consultes, suggerències i experiències concretes que quotidianament viuen els nostres centres escolars: la jornada escolar i l'horari lectiu als centres públics.

El debat sobre l'horari escolar no ha deparat fins ara cap document oficial que analitzi els ritmes escolars i que els posi en relació amb els ritmes i, en definitiva, amb el model d'organització social i laboral del país.

Per tal d'orientar la nostra posició, sembla necessari de fixar alguns punts de reflexió, dos són els problemes que han d'esser considerats:

- Adequació de l'horari a les necessitats de l'alumne.
- Adequació de l'horari a les necessitats dels pares.

Una tercera consideració, l'adequació de l'horari a les necessitats dels professors és secundària, atès que l'horari laboral del docent pot ésser totalment diferent al de l'alumne i, conseqüentment, és innecessari considerar-lo aquí.

L'horari partit és seguit als països meridionals en general. També cal considerar que l'horari continuat sol estar associat al caràcter lectiu del dissabte.

Un aspecte important és la determinació del temps lectiu real, o temps d'ensenyament útil, una vegada descomptades les pauses de qualsevol tipus. Els països amb horaris intensius apliquen diversos tipus de pauses de durada variable, però la suma i la distribució de les quals són superiors al temps lectiu real d'Espanya en sessions dobles i molt més en la mal anomenada jornada única espanyola, el nom més apropiat de la qual seria **jornada reduïda**.

Que l'horari intensiu espanyol s'ha adoptat per interessos aliens a la qualitat de l'ensenyament hom ho aprecia fàcilment. La qualitat de les experiències instructives proposades no s'ha incrementat.

En les circumstàncies actuals que podem resumir breument en la necessitat òbvia d'una educació integral de l'alumne que passa per la realització d'activitats no estrictament acadèmiques al propi centre, la derivada de la pròpia evolució de la nostra societat, i la manca d'un ordenament legal precís que reguli les activitats no lectives, creim que una hipotè-

tica implantació de la jornada escolar en sessió única de matí no seria procedent pels motius i raons que passem a exposar.

Respecte de les experiències concretes de jornada continuada, hem expressat en diverses ocasions la nostra insatisfacció pels seus resultats i, per tant, el nostre desacord amb la seva implantació general en les actuals condicions.

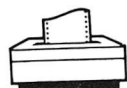
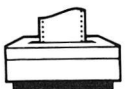
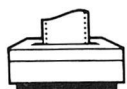
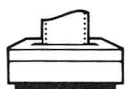
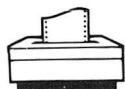
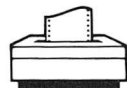
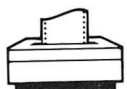
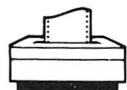
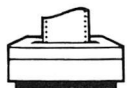
Per altra part, creim que no s'han de prendre decisions d'aquest tipus en un moment en què hom no coneix amb exactitud com s'aplicarà la Reforma del sistema educatiu.

Si ens referim a la possibilitat d'una hipotètica generalització d'aquesta experiència, entenem que prèviament s'hauria de comptar amb un informe tècnic molt ample realitzat per personal qualificat i independent de l'Administració, sindicats de professors i organitzacions o entitats amb interessos manifestats en aquesta qüestió, en el qual es considerassin tots els supòsits i variables, com l'edat de la població escolar, les peculiaritats de les zones rurals i urbanes, l'entorn socio-econòmic i laboral, les necessitats socials de serveis, tals com el menjador escolar, etc.

Mantenim la nostra exigència d'una educació pública integral i integradora per als nostres fills i filles, això significa que la seva formació no es pot limitar a les matèries o assignatures curriculars, sinó que ha de completar-se amb altres opcions culturals i educatives realitzades al centre en horari de matí i horabaixa, realitzades de franc als nivells obligatoris i garantides per l'Administració educativa.

RAONS, MOTIUS I PÈRDUES D'OPCIIONS AMB L'ESTABLIMENT DE LA JORNADA ESCOLAR EN SESSIÓ ÚNICA DE MATÍ EN LES ACTUALS CONDICIONS.

- La implantació de la sessió única de matí provocaria una discriminació

entre els centres públics i privats concertats d'una mateixa localitat, en poder oferir aquests darrers un horari més concorde amb la jornada laboral i familiar.

- Horaris diferents als centres d'una mateixa població podria originar que germans que assisteixen a centres distints no coincidissin en les seves jornades escolars, la qual cosa ocasionaria trastorns a l'organització familiar.

- El menjador escolar, que compleix una important funció social, podria desaparèixer; els alumnes que usen el transport escolar, els qual a vegades han de recórrer distàncies considerables, es veurien greument desassistits en la seva alimentació.

- Les importants activitats que realitzen les APAs en horari no lectiu no poden abandonar-se, sobretot si no hi ha garanties de cap tipus en la

seva continuïtat.

- Els centres no poden ésser simples transmissors de coneixements que obviïn els altres objectius de l'educació.

- No hi ha prou raons pedagògiques que aconsellin aquest canvi i sí raons de tipus social i laboral del nostre entorn, al qual l'escola ha d'estar arrelada en tot moment.

- La no coincidència de l'horari escolar amb el laboral i familiar de la nostra societat podria ocasionar importants conseqüències, especialment als nuclis urbans, degut a la desatenció dels joves durant aquests períodes no concordants.

- Les possibilitats de trobada pares-professors al centre es veurien seriosament afectades.

- La convivència entre els sectors de la comunitat educativa es podria veure minvada, si un canvi d'aquesta magnitud no es produís en base a un acord consensuat per tots els seus integrants.

- Finalment, creim que una institució com és l'ensenyament públic d'un país no es pot deslligar de la realitat social, cultural i laboral del seu entorn en cap cas.

L'HORARI ESCOLAR: UN REPTAMENT A LA QUALITAT.

Recentment el problema de l'horari escolar ha començat a ser actualitat al nostre país a causa de molts factors: demandes de grups de pares, percepció de la disfuncionalitat de l'horari actual entre certs sectors de professionals i de pares, experiències alternatives en algunes escoles aïllades, obertura de negociacions sindicals sobre els horaris dels ensenyants, la comparació amb altres països de la CEE, etc. Tot i el fet que la discussió sobre l'horari comenci a plantejar-se com a problema, som ben lluny de preveure com s'afrontarà aquest debat per part de l'Administració, els pares, els ensenyants i la societat en general, i de la seva eventual resolució.

Segons ha publicat fa poc el Diari de Barcelona, el replantejament de l'horari que segueixen les escoles en el nostre país, és un tema controvertit. Al Consell Escolar de Catalunya s'estudia la manera d'adaptar l'horari i el calendari a les necessitats de tots els implicats, fonamentalment pares i mestres, però no sembla senzill. Evidentment, trencar amb hàbits socials molt arrelats, amb les referències (de rendiment, de jornada laboral, de control i aparcament dels nens ...) que un horari escolar té implícites, que afecten la vida quotidiana d'un col·lectiu social tan ampli, no sembla, en principi, gens fàcil.

Els mateixos sindicats de mestres a Catalunya no tenen posicions coincidents sobre el tema, si bé hi ha una tendència a plantejar-se la jornada laboral dels mestres en termes de jornada continuada.

Entre els pares també hi ha diferències molt importants, des d'aquells que treballen fonamentalment en el sector de serveis i amb recursos culturals i econòmics per a gestionar el temps lliure propi i el dels seus fills, fins d'altres, la majoria, que no poden plantejar-se desenvolupar aquesta funció educativa de manera tan directa.

Entre ambdós hi ha tot un ventall d'opcions diverses que en el seu conjunt posen en dubte la funcionalitat de l'actual horari escolar.

Els primers perquè voldrien que els seus fills seguissin un conjunt d'aprenentatges que es poden trobar en l'oferta extraescolar, i l'horari escolar, amb la seva extensió, limita de fet aquestes possibilitats. D'altres perquè pensen que a l'escola hi ha cabuda per a algunes d'aquestes activitats (música, idiomes, esports d'equip, tallers especialitzats, etc.) i es lamenten que fer-ho signifiqui per als nens i nenes una jornada escolar tan extensa.

Finalment trobaríem un ampli sector que argumentaria una pèrdua de temps i d'esforços el descans del migdia. En la realitat podem trobar que a moltes escoles privades, que disposen a la pràctica d'una auto-

nomia més gran en la gestió que les escoles públiques, es desenvolupen activitats complementàries que modifiquen els límits de l'horari establert i que afecten pràcticament el conjunt dels infants escolaritzats.

La justificació d'un model d'horari.

Allò que explica la vigència d'un model d'horari concret són les necessitats i hàbits socio-laborals i culturals de la població, i la seva relació amb la situació administrativa i la política educativa concreta. En base a aquest binomi s'articularen els criteris pedagògics que racionalitzen el model que finalment es configura. Així podem entendre les diferències, però també les semblances, entre països d'una mateixa àrea socio-econòmica.

En la revisió dels textos legals que regulen el temps d'escolarització sorgeixen sempre dos aspectes: els dies lectius, el nombre d'hores diàries, ben explicitat i les fórmules de la seva aplicació, enunciat en termes de criteris i eventualment regulat per normes de rang inferior, reglamentats en la LGE, atesa la necessitat d'adaptar-se als usos socials de cada comunitat.

Quan es comenta que l'actual fórmula horària té clares connotacions d'un model social basat en el modus de producció agrari, no significa que sigui totalment inútil. El fet que hagi resistit el pas del temps n'és una prova. El que probablement tenim poc sentit, en la realitat d'avui, és el fet de convertir-la en l'única

fórmula possible, en intocable, i que sigui idèntica per a tots.

Què ha canviat en la societat d'ençà que hi ha l'horari actualment vigent? Són obviament moltes les transformacions que hi ha hagut al nostre país. S'ha passat d'una societat rural, amb els seus modes de socialització i relació grupal, als models culturals de les societats urbanes. Avui el 85 % de la població catalana és urbana. **L'estructura familiar ha canviat sensiblement, especialment amb la incorporació de la dona al món del treball. En el darrer període, ja en la dècada dels 80, s'han iniciat transformacions molt importants dels sectors laborals dominants i en els models d'organització del treball.**

També les expectatives davant l'escola han variat de forma radical. Si bé l'escola encara compleix una important funció de control social o "guarderia", no ho és sense que els pares i el conjunt de la societat sigui també exigent amb la formació i amb els procediments que se segueixen per dur-la a terme.

Quan s'ha plantejat una proposta pedagògica renovadora, s'han modificat qualitativament els elements implicats en l'educació. Quant als aspectes personals, han canviat el paper i la funció del mestre i del nen; els pares i la comunitat s'han incorporat a la tasca educativa. S'han

modificat els continguts i els mètodes, l'organització humana i el tipus de recursos necessaris. Aquest conjunt de can-

vis ha alterat profundament les dimensions tradicionals de l'espai i del temps escolar.

Tot això significa, en la nostra perspectiva, una modificació qualitativa dels supòsits en el quals es basa l'actual model d'horari i la raó de fons dels arguments que tendeixen a posar-lo, cada vegada més, en qüestió.

El temps en l'activitat educativa.

En el marc del temps escolar cal distingir entre el temps d'aprenentatge, amb tota la seva diversitat de tipus i situacions, el temps per a la relació grupal o social i el temps lúdic i de descans.

L'escola té la funció de planificar-se l'organització del temps de forma racional i adequada a les necessitats dels infants, és a dir, cal que l'horari es planifiqui des del doble vessant d'atenció a les necessitats de l'infant i en una perspectiva global del temps escolar. D'aquí que s'hagi de veure la distribució del temps en funció dels dies lectius i dels dies o períodes de descans per setmana i durant l'any escolar.

Com es gestiona el temps escolar, a partir de quins supòsits? Voldríem deixar ben establert que al nostre criteri, gestionar un horari és gestionar un model de treball concret. Els criteris que s'adoptin posen de manifest les hipòtesis de treball pedagògic que hi ha al darrere de decidir-se per un model d'horari o un altre. D'altra banda, les decisions preses no són irrellevants respecte de les conseqüències que s'en deriven; un marc temporal determinat genera uns comportaments i uns efectes que condicionaran, al seu torn, les actuacions posteriors. Vegem sinó la creença dominant que hi ha un temps bo -matins i primeres hores- i un temps dolent -la resta-. No cal dir que en la confecció dels

LA SITUACIÓ EN ALGUNS PAÏSOS DE LA CEE

País	Total hores lectiv./curs	Horari de classe	Temps (h) Interrupc.	Dia-es que descansen
Espanya	890	9-12/15/17	(3)	dissabte
Alemanya F.	700	7,45-12,15	—	dissabte tda
Bèlgica	942	8,30-12/14-16	(2)	dimecres tda dissabtes
França	948	830-11,30/13-16	(1,30)	dimecres
Itàlia	860	8,30-12,30	—	dissabte tda
P. Baixos	880	8,30-12/14-16	(2)	dimecres tda dissabte
Regne Unit	—	8,30-12,15/14-16	(1,45)	dissabte

Font: Crònica d'Ensenyament, octubre de 1988.

horaris de moltes escoles aquesta tipologia del temps va associada a determinades activitats o matèries d'aprenentatge.

En el mateix exemplar del Diari de Barcelona es comentava l'opinió de la FAPAC en contra de l'horari continuat dels alumnes i de dedicar els matins a activitats acadèmiques i les tardes a les complementàries.

Tot i que comprenem aquesta opinió, caldria analitzar si en realitat obeeix a un plantejament racional ben explicat per part dels ensenyants, o bé és una resposta que extensos sectors de mestres adopten per trobar uns mecanismes d'actuacions que els facilitin donar sortida a la situació que han d'afrontar.

L'horari actualment vigent.

El temps actual de la jornada escolar es reparteix pràcticament en dues meitats, de manera molt poc funcional segons els criteris que acabem d'exposar. Així tenim que per quatre hores i mitja de classe real, hi ha tres hores i mitja de descans. El conjunt de la jornada, però, ocupa els infants vuit hores -sense comptar el temps de transports a les grans ciutats- en intercarlar-s'hi l'extens període del dinar, el més llarg en la llista de països de la taula. També som l'únic país industrialitzat que comença les classes a les nou del matí.

Això és, anar a l'escola impossibilita gran nombre de nens de fer res més, inclosa la possibilitat que l'escola els ofereixi altres ofertes que les estrictament curriculars. Deures, veure la televisió, jugar, practicar algun esport, realitzar activitats culturals complementàries, trobar-se amb amics i germans, sopar, etc. ha de comprimir-se entre les 6 i les 11 del vespre, després de la llarga jornada escolar.

Quina és la funció del temps d'interrupció del migdia?. Trobaríem algun mestre que ens assegurés que després d'aquest els alumnes es troben més descansats que quan han sortit a les 12?. Creiem que aquest espai, exageradament llarg, només fa acumular fatiga en els escolars.

En definitiva la rigidesa de les ordres que regulen el model d'horari en l'actualitat i la seva disfuncionalitat tendeixen a provocar situacions injustes de "doble moral", perquè aquelles escoles que compten amb més recursos i autonomia financera, els és més senzill cobrir aquests desajustaments amb una oferta d'activitats complementàries.

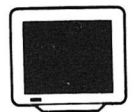
Qui gestiona el temps no lectiu?

D'altra banda, trobem la qüestió gens petita de qui ha de gestionar el temps que ocupa l'escolar però que no és un temps estrictament curricular.

La resposta, amb l'actual model sembla evident, aquest és un temps privat. Si els infants poden escollir entre quedar-se al centre o anar a casa, la responsabilitat és dels seus pares. Les APAS han d'assumir, per tant, la funció de mantenir els serveis d'escolarització durant tres hores durant 178 dies, és a dir, 534 hores a l'any, gairebé dos terços de les hores lectives totals.

Cobrir un espai de temps tan considerable de la vida dels alumnes no és una qüestió menor, almenys no ens ho sembla. Quins criteris s'adopten i qui ho fa, amb què es compta quant a orientacions, recursos o instal·lacions, qui s'ocupa de formar animadors-monitors?. Quin suport i de quin tipus troben les APAS en el seu esforç?.

En el cas que les instal·lacions d'un centre siguin minses, l'APA, el Consell Escolar i els mestres decideixen gestionar l'espai temporal del migdia d'una altra manera, per exemple seguint la jornada escolar, per què no ho podem fer?. Si el Consell Escolar té la capacitat legal en el centres públics de resoldre en els apartats f), g), h) de l'article 41.2 de la LODE, per què no pot decidir, ateses certes condicions en aquest aspecte?.

Apunts per a una solució.

Seria tan difícil deixar de voler complaure tothom i establir dos, màxim tres mòduls horaris, per tal que les mateixes comunitats escolars, previ acord de pares i mestres, s'hi poguessin acollir?

Aquest dos o tres mòduls, haurien d'emmarcar-se en algunes decisions complementàries, consensuades amb els sectors corresponents:

- Establir els dies lectius del curs acadèmic i els períodes de descans en uns termes més racionals que a l'actualitat.

- Fixar la jornada laboral dels mestres, inclòs el temps de treball en comú.

- Fixar els criteris per a la jornada acadèmica dels nins, donant els temps de descans mínims.

- Fixar les condicions a partir de les quals una comunitat educativa pot prendre una decisió i establir a què s'obliga i el període de temps que l'afectarà.

- L'Administració hauria de poder judicar la conveniència d'una decisió i negociar-la en el seu cas, ateses una sèrie de condicions: equipaments, necessitats educatives expressades en el projecte educatiu, recursos disponibles i el paper i la capacitat de gestió de l'APA.

- Negociacions entre Administració Autònoma i Local de les seves respectives competències, responsabilitats i recursos pel que fa a la gestió i funcionament del temps escolar no lectiu.

En un període que l'Administració hauria d'establir, caldria fer un seguiment d'experiències minoritàries, que tenen una llarga tradició de funcionament amb l'acord de tota la comunitat escolar, o atendre determinades demandes per tal de fer-ne un seguiment. Si aquest tipus d'experiències s'ignoren o es fan desaparèixer, sense cap mena d'avaluació ni control de com han funcionat, ¿com es tindran els arguments i el criteris necessaris per a poder establir més endavant les negociacions amb les diverses parts que reclamen una racionalitat més gran en la planificació del treball amb els nostres alumnes?.

Joan Rué
Hortènsia Tolosana

Perspectiva escolar. Núm. 131. Gener 1989.

CONCLUSIONS DEL DOSSIER DEDICAT AL TEMA DE JORNADA. Escuela Asturiana.

Amb independència que es pugui aprofundir en aquest tema, avançam algunes conclusions, limitades al sistema escolar:

1.- La jornada escolar ha de ser analitzada a la llum d'altres elements tals com calendari escolar, vacances i horari del professorat i les seves competències, donant-li el rang normatiu adequat; no seria suficient una simple circular. No s'han d'introduir alteracions aïllades sense calibrar la seva incidència en les altres.

2.- A cap país es contempla al nivell equivalent a la segona etapa (7è i 8è) horaris de cinc hores seguides.

3.- Això tampoc succeix a Primària (6-11/12 anys), a on la periodització del temps diari i setmanal són diferents. Existeix una banda d'horaris que abraça des de les 27 hores per setmana a França a les 20 hores per setmana en els primers anys d'escolaritat a països com Gran Bretanya, Alemanya, Suècia, etc... si bé, el temps que hi ha entre el final de la sessió matinal i el començament de la sessió d'horabaixa és generalitzadament menor que el predominant en les nostres menjadors escolars.

4.- La jornada del matí se sol complir, a Europa, en el primer nivell de Secundària (12 a 15 anys) entre les 8 del matí i les 15 hores, amb un període de descans que inclou el menjar del migdia.

5.- Es fa necessari que el poder responsable (a Espanya el MEC i CCAA amb competències educatives) avaluï amb rigor els efectes dels canvis, fonamentalment des de criteris tècnics no influïts per interessos particulars.

6.- La jornada d'una sessió no garanteix, per si mateixa, majors oportunitats d'ocupació de l'oci, major temps destinat a activitats extraescolars o a permanència amb la família, ni increment del rendiment acadèmic. Això podria suposar necessitats de contractació de personal per dur a terme el desenvolupament de les activitats extraescolars.

7.- Es evident que l'atenció (factor essencial en el rendiment escolar) disminueix segons s'incrementa el temps de treball continuat. De la mateixa forma, la retenció (segon factor essencial en l'aprenentatge) també és menor. Atenuar aquests efectes negatius és difícil i exigeix profundes modificacions tant d'organització escolar com de mètodes didàctics.

LA PALMESANA

PEDRO AMENGUAL VICH
PAPELERIA RECLAMOS

OBJETOS DE ESCRITORIO y
ARTICULOS PARA REGALO

Avda. Alejandro Rosselló, 36

Teléf. 46 06 39 - PALMA

8.- Els hàbits alimentaris al nostre país, les deficiències d'equipaments socials, i les dificultats pràctiques en la confecció d'horaris escolars (que, dins un marc temporal de sessió matinal continuada, distribueixin la seqüenciació diària de les matèries de forma adequada) són obstacles molt importants per l'eficàcia docent de centres amb aquesta modalitat d'horari.

9.- Resumint, no es veu convenient per als alumnes la generalització d'aquests models d'organització horària continuada que s'han d'entendre tan sols com a un mal menor quan està en perill la possibilitat d'escolarització o quan l'excepcionalitat de les circumstàncies ho requereixen.

10.- Sí que es veu, en canvi, procedent la reducció d'horari escolar dels alumnes de Pre-escolar, que amb un esbarjo a mig matí podrien tenir una sessió continuada.

11.- També pot ésser útil i factible la fórmula de jornada única (en concentracions escolars i centres amb menjador) de tres hores en sessió matinal, pausa d'una hora per a dinar dins el mateix centre i dues hores després del dinar. D'aquesta forma, una jornada escolar que els alumnes iniciarien a les 9 hores podria acabar per a ells a les 15 hores.

Escuela Asturiana. Núm 43. Maig 1989.

UNA CONCEPCIÓ DIFERENT DE LA JORNADA CONTINUADA?

Un dels temes més actuals durant els darrers cursos i que s'entronca en una vella reivindicació del professorat, és sense dubte el de la Jornada Continuada. El debat està obert dins els Claustres, Consells Escolars, etc. i s'ha arribat, en molts de casos, a un xoc frontal d'interessos entre pares i professors, conseqüència d'un mal plantejament del problema.

Des del punt de vista dels professionals de l'ensenyament s'intenta justificar el nou horari, basant-se en raons pedagògiques o psicològiques, quant menys de dubtosa fiabilitat, per quant és difícil entendre que l'aprofitament, per exemple, d'un alumne en la quinta sessió del matí sigui superior al que pot obtenir a l'actual sessió vespertina.

Per altra banda, des de la perspectiva dels pares, aquests afronten el problema des d'una concepció assistencial que està, en principi, plenament justificada: "què faran els nostres fills des de les dues de la tarda si no tenim poder adquisitiu per a oferir-los una sèrie d'activitats que, malgrat que siguin necessàries, no estan al nostre abast?".

I és que, efectivament, l'alternativa d'oferir una gamma d'activitats voluntàries (finançades per les APAS o pels mateixos pares) no sembla molt lloable des de l'esperit democratitzador i d'igualtat d'oportunitats que ha de presidir l'acció de l'escola pública.

Arribem, doncs, a un debat infructuós entre ambdues parts, davant la passivitat de l'Administració, que teòricament ofereix la possibilitat d'optar a l'esmentada jornada,

sense aportar solucions globals que haurien d'ésser de caràcter normatiu general per a tots els centres educatius.

Davant aquest diagnòstic negatiu sobre "l'estat de la qüestió" sí que hi caben alternatives superadores de les diferències, que durien a un esforç comú per millorar el Sistema i les condicions de treball en el moment en què comenci a perfilar-se una nova estructura del sistema educatiu.

El nou disseny curricular, des de la nostra perspectiva, plantejaria una jornada escolar per a els alumnes semblant a l'actual, malgrat amb una reorganització de les matèries a impartir i el moment més adequat per fer-ho. Les activitats musicals, plàstiques, rítmiques, artístiques i altres de tipus pràctic haurien d'ocupar les sessions de la tarda, deixant les àrees que exigeixen un major esforç intel·lectual per a la jornada del matí.

Així caldria parlar de jornada o torn continuat per al professorat, que segons la matèria impartida **podria realitzar, o bé torn de matí o bé torn d'horabaixa**, sense deixar de considerar la jornada de matí i horabaixa per a l'alumne.

Aquesta mesura no suposaria un descens escandalós de la jornada del docent, que pot així dedicar més temps a la seva preparació i perfeccionament.

José Hernando Herrero.
Mestre Llicenciat en
Ciències de l'Educació.
Escuela Española.
Núm. 2976. 26/10/89.